
Zapisi

1.04

UDK: 341.324(=112.2)+355.31(497.4)"1941/1945"

Klemen Kocjančič*

Pregled enot in ustanov Waffen-SS na Slovenskem med drugo svetovno vojno

IZVLEČEK

Prispevek podaja pregled vojaških enot in ustanov Waffen-SS, ki so delovale na področju Slovenije in v zamejskih območjih, kjer so prišle v stik s slovenskimi partizani. V aprilski vojni na Slovenskem ni sodelovala nobena enota Waffen-SS; v prvem obdobju okupacije (1941–1943) so bile v Sloveniji prisotne le redke enote, nato pa so v drugem obdobju (1943–1945) postale reden pojav pri nas. Enote Waffen-SS so bile prisotne na vseh področjih Slovenije, pri čemer je njihova velikost segala od moči čete do moči korpusa.

Ključne besede: druga svetovna vojna, Waffen-SS, druga svetovna vojna v Sloveniji, narodno-svobodilni boj, tretji rajh

ABSTRACT

AN OVERVIEW OF THE WAFFEN-SS UNITS AND ESTABLISHMENTS IN THE SLOVENIAN TERRITORY DURING WORLD WAR II

The article offers an overview of the Waffen-SS military units and establishments operating both in Slovenia and beyond its borders, where they came in contact with the Slovenian partisans. The Waffen-SS units did not participate in the April War in Slovenia; at the first stage of the occupation (1941–1943), there were only a few of them present in Slovenia; however, at the second stage of the war (1943–1945), their presence in Slovenia became a regular occurrence. The Waffen-SS units were present in the entire Slovenian territory, ranging in size from companies up to and including corps.

Keywords: World War II, Waffen-SS, World War II in Slovenia, People's Liberation War, Third Reich

* univ. dipl. teolog, mag. obramboslovja; doktorski študent, Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani; Litostrojska 7, SI-1000 Ljubljana, klemenkocjancic@gmail.com

Uvod

Slovensko vojaško zgodovinopisje druge svetovne vojne se je osredotočalo predvsem na raziskovanje enot, ustanov in organizacij Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije (NOV in POS). Manjša pozornost je bila namenjena preučevanju sovražnikovih vojaških enot in ustanov, ki so delovale na Slovenskem (torej na področju današnje Slovenije in zamejskih področjih, kjer so delovali pripadniki NOV in POS). Med slednjimi je največ pozornosti in preučevanja prejel nemški okupator, v čigar sklopu sil so delovale tudi enote in ustanove Waffen-SS.¹

Pri pregledu nemških okupatorskih enot so se še najbolj posvetili enotam nemške policije, ki so bile najbolj aktivne pri narodno zatiralskem in protigverilskem delovanju. Vseeno je bil do sedaj ustvarjen le en pregled teh enot, in to le za Operacijsko cono Jadransko primorje (*Operationszone Adriatisches Küstenland*; v nadaljevanju OZAK).² Delni pregledi okupatorjevih (vojaških in varnostnopolicijskih) enot so bili narejeni tudi za nekatera naselja; npr. za Ljubljano³ in Bled.⁴ Do sedaj najbolj obsežen pregled okupatorjevih enot v Sloveniji je bil narejen v sklopu poglavja *Kazalo vojaških enot in ustanov*.⁵

Nekateri tuji avtorji so naredili tudi preglede vojaških enot za področje Balkana oz. bivše (Kraljevine) Jugoslavije. Dimitrijević in Savić sta se osredotočila na oklepne enote, delujoče na jugoslovanskem ozemlju, pri čemer je bilo več (pod)poglavij posvečenih Sloveniji.⁶ Na oklepne enote se je osredotočil tudi Di Giusto, a le za področje OZAK-a.⁷ Za potrebe tega članka je uporabno tudi delo Tessina, ki podaja (nepopoln in deloma napačen) pregled nemških enot in ustanov za Slovenijo.⁸

¹ V slovenski medvojni in povojni literaturi so uporabljeni različni prevodi imena te organizacije (Oborožena-SS, Vojaška SS, Orožje-SS, Vojska SS, itd.), medtem ko bom v članku izključno uporabljal izvirno, nemško ime (Waffen-SS).

² Tone Ferenc, »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45,« *Borec* 11 (1976): 577–92. Tone Ferenc, »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45,« *Borec* 1 (1977): 15–32. Tone Ferenc, »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45,« *Borec* 2 (1977): 77–99.

³ Tone Ferenc, »Nemški okupator v Ljubljani,« v: *Ljubljana v ilegali. 4. Do zloma okupatorjev*, ur. Vladimir Krivic (Ljubljana: DZS, 1970), 187–229.

⁴ Božo Benedik, »Nemški okupatorji v blejskih hotelih in vilah,« *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 36 (1988): 96–100.

⁵ Zdravko Klanjšček et al., ur. *Narodnoosvobodilna vojna na Slovenskem 1941–1945: Tretja izdaja* (Beograd in Ljubljana: Vojaški zgodovinski inštitut v Beogradu, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, 1978), 1118–38.

⁶ Bojan B. Dimitrijević in Dragan Savić, *Oklepne jedinice na jugoslovanskom ratištu 1941–1945* (Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2011), 34–38, 84–86, 178–83, 237–68, 364–86, 393–440.

⁷ Stefano Di Giusto, *I reparti Panzer nell'Operationszone Adriatisches Küstenland (OZAK) 1943–1945 e le Panzer-Sicherungs-Kompanien in Italia. Panzer units in the Operationszone Adriatisches Küstenland (OZAK) 1943–1945 and the Panzer-Sicherungs-Kompanien in Italy* (Monfalcone: Editioni della Laguna, 2002).

⁸ Georg Tessin, *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945. Sechzehnter Band, Teil 3: Wehrkreise XVII, XVIII, XX, XXI und besetzte Gebiete Ost und Südost* (Osnabrück: Biblio Verlag, 1996), 351–56.

Raičević je v svojem pregledu enot in štabov nemške kopenske vojske zajel enote redne kopenske vojske (Heer) in Waffen-SS, pri čemer se je osredotočil na enote, velike od armadne skupine do bojne skupine velikosti polka.⁹ Enote Waffen-SS v Jugoslaviji je obravnaval Kane, ki je zajel enote Waffen-SS velikosti bataljona in večje.¹⁰ Omenjena avtorja sta naredila še najbolj osredotočena pregleda vojaških enot, a oba seznama sta nepopolna.

Namen tega članka je narediti (osnoven) pregled enot in ustanov Waffen-SS, ki so delovale na področju današnje Slovenije in na področjih izven Slovenije, kjer so bile v stiku s silami NOV in POS (tu gre predvsem za področje italijanske in avstrijske zamejske Slovenije).¹¹

Enote Waffen-SS bodo v nadaljevanju razporejene glede na svoj zadnji oz. najvišji doseženi naziv, pri čemer je treba upoštevati, da im enote (včasih) ni odražalo prave velikosti enote. Sledil bo še pregled ustanov ter nekaterih neobstojećih enot in ustanov, ki se navajajo v literaturi. Seznam ne bo zajemal začasnih formacij, predvsem bojnih skupin (*Kampfgruppe(n)*), ki so bile ustanovljene za potrebe posameznih operacij.

Korpusi SS

2. SS-tankovski korpus (*II. SS-Panzer-Korps*) je bil prvi korpus Waffen-SS, pri-soten na slovenskem ozemlju v drugi polovici leta 1943 (september–november) po italijanski kapitulaciji. Namen korpusa je bilo zavarovanje predhodno italijanskega zasedenega področja Slovenije in Hrvaške. Na področju Slovenije so bile navzoče vse enote in tudi poveljstvo korpusa. Korpus je bil kot prvi esesovski (tankovski) korpus ustanovljen julija 1942. Pred prihodom v Slovenijo je bil korpus nastanjen v Franciji, na vzhodni fronti (sodeloval je v bitki pri Kursku), in nato premeščen v Italijo. V Sloveniji so bile v sestavi korpusa naslednje enote: okrepljene polkovne skupine iz 1. SS-tankovskogrenadirskega polka LSSAH, 24. tankovske in 44. grenadirske divizije, 901. tankovskogrenadirski šolski polk, 71. in 162. (turkeštanski) pehotni diviziji, SS-kraškoobrambni bataljon ter več policijskih enot.¹²

⁹ Gorčin Raičević, »Pregled jedinica i štabova nemačke kopnene vojske u Jugoslaviji 1941–1945,« *Vojnoistorijski glasnik* 2 (1967): 337–56. Članek je pomemben tudi zaradi podrobnega citiranja uporabljenega arhivskega gradiva, ki ga hrani Vojni arhiv Srbije (nekdanji Arhiv Vojnoistorijskega instituta; AVII).

¹⁰ Steve Kane, »Waffen-SS Forces in the Balkans: A Checklist,« *World War II Journal* 7 (2008): 3–9.

¹¹ To je tudi tema doktorske naloge, ki jo pripravlja avtor tega prispevka pod mentorstvom dr. Matije Ferenc in dr. Damijana Guština na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, z naslovom *Waffen-SS na Slovenskem med drugo svetovno vojno*.

¹² Prim. Tone Ferenc, *Kapitulacija Italije in narodnoosvobodilna borba v Sloveniji jeseni 1943* (Maribor: Založba Obzorja, 1967). Stefano Di Giusto, *Operationszone Adriatisches Küstenland: Udine, Gorizia, Trieste, Pola, Fiume e Lubiana durante l'occupazione tedesca 1943–1945* (Udine: Istituto Friulano per la Storia del Movimento di Liberazione, 2005), 72–169. Rudolf Lehmann, *The Leibstandarte III* (Winnipeg, Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 1990), 297–305.

3. SS-tankovski korpus (*III. (germanische) SS-Panzer-Korps*) je bil drugi korpus, ki se je pojavil na slovenskem ozemlju; ustanovljen je bil aprila 1943 in nato poslan na Balkan, da dokonča preoblikovanje enot, razoroži italijanske enote po kapitulaciji ter izvaja protipartizanske ukrepe. Medtem ko sta bila poveljstvo in večina korpusnih enot prisotna na hrvaški strani meje, so bile nekatere enote aktivne v Sloveniji. V sestavi korpusa so bile naslednje enote: 11. SS-prostovoljna tankovskogrenadirska divizija Nordland, 4. SS-prostovoljna tankovskogrenadirska brigada Nederland in 14. policijski polk.¹³

Srbski SS-prostovoljski korpus (*Serbischer SS-Freiwilligen-Korps*; tudi *Serbisches Freiwilligen Korps der SS*) je bil enota moči divizije, ki je na področje OZAK-a prišla novembra 1944, potem ko se je morala umakniti s srbskega bojišča. Korpus, ki je svojo ustanovitev beležil v septembru 1941, je bil formalno podrejen predsedniku srbske kolaborantske vlade (in taktično nemškemu vojaškemu poveljniku Srbije), je zaradi umika formalno (administrativno) prišel pod okrilje Waffen-SS; pripadniki so obdržali svoje stare oznake in uniforme. V sestavi korpusa je delovalo pet pehotnih polkov (1.–5.) in artilerijski bataljon.¹⁴

15. SS-kozaški konjeniški korpus (*XV. SS-Kosaken-Kavallerie-Korps*) je bil kot drugi tujski SS-korpus na Slovenskem predhodno v sestavi redne nemške kopenske vojske (*Heer*) kot 1. kozaška konjeniška divizija, nato pa je bil novembra 1944 formalno in administrativno dodeljen Waffen-SS. Korpusne enote (1. in 2. kozaška konjeniška divizija SS, 3. kozaška grenadirska divizija ter prištabne enote) so bile primarno aktivne na področju Štajerske.¹⁵

Divizije

1. kozaška konjeniška divizija SS (*I. Kosaken-Kavallerie-Division der SS*) je bila ustanovljena novembra 1944 kot del 15. SS-kozaškega konjeniškega korpusa; celoten korpus je bil zadolžen za protipartizansko bojevanje na področju Hrvaške in Slovenije (med Zagrebom in reko Dravo). V sestavi divizije so bili: 1. donski kozaški konjeniški polk, 2. sibirski kozaški konjeniški polk, 4. kubanski kozaški polk ter druge enote.¹⁶

¹³ Bernd Wegner, »Auf dem Wege zur pangermanischen Armee. Dokumente zur Entstehungsgeschichte des III. (germanischen) SS-Panzerkorps,« *Militär-geschichtliche Mitteilungen* 2 (1980): 101–36. Wilhelm Tieke, *Tragedy of the Faithful. A History of the III. (germanisches) SS-Panzer-Korps* (Winnipeg in Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 2001).

¹⁴ Momcilo Dobrich, *Belgrade's Best. The Serbian Volunteer Corps 1941–1945* (Bayside, NY: Axis Europa Books, 2001).

¹⁵ Richard Landwehr, *Steadfast Hussars. The Last Cavalry Divisions of the Waffen-SS* (Brookings, Oregon: Siegrunen, 2001), 34–62. François de Lannoy, *Les Cosaques de Pannwitz 1942–1945* (Bayeux: Heimdal, 2000). Samuel J. Newland, *Cossacks in the German Army* (Carlisle, PA: US Army War College, 1991).

¹⁶ »1. Kosaken-Kavallerie-Division,« pridobljeno 3. 3. 2016, <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/Kavalleriedivisionen/1KosKavDiv-R.htm>.

2. kozaška konjeniška divizija SS (2. *Kosaken-Kavallerie-Division der SS*) je bila ustanovljena novembra 1944 kot del 15. SS-kozaškega konjeniškega korpusa; celoten korpus je bil zadolžen za protipartizansko bojevanje na področju Hrvaške in Slovenije (med Zagrebom in reko Dravo). V sestavi divizije so bili: 3. kubanski kozaški konjeniški polk, 5. donski kozaški konjeniški polk, 6. tereški kozaški polk, 2. kozaški artilerijski polk in druge enote.¹⁷

3. kozaška grenadirska divizija SS (3. *Kosaken-Grenadier-Division der SS*), del 15. SS-kozaškega konjeniškega korpusa, je bila ustanovljena konec marca 1945 in je delovala na področju severovzhodne Hrvaške in Slovenije, dokler ni bila aprila istega leta poslana na področje Celovca, kjer je dočkala kapitulacijo nemških sil. Primarne divizijske enote so bile: 7. in 8. donski kozaški pehotni polk in 360. kozaški grenadirski polk.¹⁸

7. SS-prostovoljna gorska divizija Prinz Eugen (7. *SS-Freiwilligen-Gebirgs-Division Prinz Eugen*) je bila prva divizija Waffen-SS, ustanovljena iz folksdojčerskih Nemcev, in sicer iz banatskih Nemcev novembra 1942. Divizija je bila na Slovenskem prisotna od konca aprila do maja 1945, ko se je z drugimi nemškimi in kolaboracionističnimi enotami umikala čez Slovenijo proti Avstriji. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 13. in 14. SS-prostovoljni gorskolovski polk, 7. SS-prostovoljni gorski artilerijski polk, 7. SS-gorski tankovskolovski odred in 7. SS-prostovoljni gorski izvidniški bataljon.¹⁹

9. SS-tankovska divizija Hohenstaufen (9. *SS-Panzer-Grenadier Hohenstaufen*), ki je bila ustanovljena decembra 1942, je bila ob koncu vojne deloma navzoča na področju severne Spodnje Štajerske in južne Štajerske, ko se je umikala z madžarske (vzhodne) fronte. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 19. in 20. SS-tankovskogrenadirski polk; 9. SS-tankovski polk, 9. SS-tankovski artilerijski polk, 9. SS-odred jurišnih topov in 9. SS-tankovski izvidniški odred.²⁰

13. gorska divizija Waffen-SS (hrvaška št. 1) Handschar (13. *Waffen-Gebirgs-Division der SS Handschar (kroatische Nr. 1)*) je bila druga divizija Waffen-SS, ustanovljena iz prebivalcev nekdanje Jugoslavije (formiranje divizije se je začelo julija 1943 v Franciji). Divizija je bila na Slovenskem prisotna od konca aprila do maja 1945, ko se je z drugimi nemškimi in kolaboracionističnimi enotami umikala čez Slovenijo proti Avstriji. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 27. in 28. gorski lovski polk Waffen-SS, 13. SS-gorski artilerijski polk, 13. SS-gorski tankovskolovski odred, Hrvaški SS-konjeniški odred in 13. SS-gorski izvidniški bataljon.²¹

¹⁷ »2. Kosaken-Kavallerie-Division,« pridobljeno 3. 3. 2016. <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/Kavalleriedivisionen/2KosKavDiv-R.htm>.

¹⁸ Kane, *Waffen-SS Forces in the Balkans*, 5.

¹⁹ Otto Kumm, *7. SS-Gebirgs-Division 'PRINZ EUGEN' im Bild* (Osnabrück: Munin-Verlag, 1983). Otto Kumm, *Prinz Eugen. The History of the 7. SS-Mountain Division 'Prinz Eugen'* (Winnipeg, Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 1995).

²⁰ Wilhelm Tieke, *Im Feuersturm letzter Kriegsjahre. II. SS-Panzerkorps mit 9. und 10. SS-Division 'Hohenstaufen' und 'Frundsberg': 2. verbesserte Aufl.* (Osnabrück: Munin Verlag, 1978).

²¹ George Lepre, *Himmler's Bosnian Division. The Waffen-SS Handschar Division 1943-1945* (Atglen, PA: Schiffer Publishing, 1997). Enver Redžić, *Muslimansko autonomaštvo i 13. SS divizija. Auto-*

14. grenadirska divizija Waffen-SS (galicijska št. 1) (*14. Waffen-Grenadier-Division der SS (galizische Nr. 1)*) je bila divizija Waffen-SS, ustanovljena aprila 1943 iz Ukrajincev, ki je bila na Slovenskem prisotna v dveh različnih obdobjih. Sprva (februar–marec 1945) je primarno delovala na področju Spodnje Štajerske (nekaterne enote pa tudi na Gorenjskem in Dolenjskem); nato pa se je z drugimi enotami (v aprilu in maju 1945) umikala čez Spodnjo Štajersko v Avstrijo, kjer se je ponovno spopadla s slovenskimi partizani. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 29., 30. in 31. SS-grenadirski polk Waffen-SS, 14. artilerijski polk Waffen-SS in 14. poljskonadomestni polk Waffen-SS.²²

16. SS-tankovskogrenadirska divizija Reichsführer-SS (*16. SS-Panzer Grenadier-Division Reichsführer-SS*) je bila prva divizija Waffen-SS, ustanovljena primarno na slovenskem ozemlju (nekaterne specialistične enote so bile ustanovljene izven Slovenije), na širšem področju Ljubljane (Kamnik, Škofja Loka, Kranj, Vrhnika, Borovnica); tu je bila med novembrom 1943 in majem 1944. Divizijske enote so bile ponovno (deloma) v Sloveniji med aprilom in majem 1945, ko so se umikale iz Madžarske (čez Prekmurje in Maribor) proti Celovcu. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 35. in 36. SS-tankovskogrenadirski polk, 16. SS-tankovski odred, 16. SS-tankovski izvidniški odred, 16. SS-artilerijski polk in 16. SS-odred jurišnih topov.²³

18. SS-prostovoljna tankovskogrenadirska divizija Horst Wessel (*18. SS-Freiwilligen-Panzer Grenadier-Division Horst Wessel*) je bila ena izmed divizij Waffen-SS, ki je bila primarno ustanovljena na slovenskem ozemlju (nekaterne enote so bile nastanjene v Avstriji in na Hrvaškem). Na Slovenskem je bila divizija prisotna med februarjem in aprilom 1944. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 39. in 40. SS-prostovoljni tankovskogrenadirski polk, 18. SS-prostovoljni artilerijski polk, 18. SS-tankovski odred in 18. SS-tankovski izvidniški odred.²⁴

24. SS-gorska kraškološka divizija (*24. Waffen-Gebirgs(Karstjäger)-Division der SS*) je bila enota Waffen-SS (ustanovljena leta 1942 kot *SS-Karstwehr-Kompanie*), ki je na Slovenskem delovala od septembra 1943 do konca vojne. Bataljon (*SS-Karstwehr-Bataillon*, nato *SS-Karstjäger-Bataillon*) je bil pozneje preoblikovan v divizijo, a na koncu so bili kraški lovci »degradirani« na brigadno raven (*Waffen-Gebirgs(Karstjäger)-Brigade der SS*). Decembra 1944 je bila divizija organizirana ta-

nomija Bosne i Hercegovine i Hitlerov Treći Rajh (Sarajevo: Svetlost, 1987). Zija Sulejmanpašić, *13. SS divizija 'Handžar'. Istine i laži* (Zagreb: Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske Preporod, 2000).

²² Michael O. Logusz, *Galicia Division. The Waffen-SS 14th Grenadier Division 1943–1945* (Atglen, PA: Schiffer Military History, 1997). Michael James Melnyk, *To Battle. The History and Formation of the 14th Waffen SS Grenadier Division; 2nd updated edition* (Solihull: Helion & Company, 2007). Franc Sever, *Past na Menini planini. Kako smo preliščili XIV. SS-divizijo Galizien na Menini planini* (Ljubljana: Forma 7, 2010).

²³ Truppenkameradschaft, izd., *'Im gleichen Schritt und Tritt': Dokumentation der 16. SS-Panzer Grenadierdivision 'Reichsführer-SS'* (München: Schild-Verlag, 1998).

²⁴ Wilhelm Tieke in Friedrich Rebstock, *Im letzten Aufgebot. Die 18. SS-Freiwilligen-Panzer Grenadier-Division Horst Wessel: Überarbeitete, zusammengelegte 2. Auflage* (Coburg: Nation Europa Verlag, 2000), 8–14.

kole: 59. gorski (kraškoloovski) polk Waffen-SS, 1. bataljon 24. gorskega artilerijskega polka Waffen-SS, tankovska četa, 1. četa 24. gorskega pionirskega bataljona Waffen-SS, mešana četa 24. SS-gorskega komunikacijskega odreda in SS-nadomestna četa kraških lovcev.²⁵

31. SS-prostovoljna grenadirska divizija (*31. SS-Freiwilligen-Grenadier-Division*), ustanovljena oktobra 1944 iz bačkih folksdojčerjev in kadra razpuščene 23. gorske divizije Waffen-SS Kama (hrvaške št. 2), je bila na področju Spodnje Štajerske prisotna med januarjem in februarjem 1945, ko je bila reorganizirana in okrepljena po bitkah na madžarski fronti. Primarne bojne in bojnopodporne enote so bile: 78., 79. in 80. SS-prostovoljni grenadirski polk, 31. SS-prostovoljski fusilirski bataljon, 31. SS-prostovoljni artilerijski polk in 31. SS-prostovoljni tankovskoloovski bataljon.²⁶

Brigade

Kavkaška enota Waffen-SS (*Kaukasische Waffen-Verband der SS*) je bila enota kavkaških prostovoljcev v službi Waffen-SS, ki je bila ustanovljena decembra 1944 in je bila razporejena v italijanskem Vidmu, od koder se je maja 1945 premaknila k Celovcu. Organizirana je bila po divizijskem principu s štirimi polki (*Waffen-Gruppe Georgien, Aserbeidjan, Armenien in Nordkaukasus*), vsak z dvema konjeniškim bataljonoma.²⁷

Polki

1. SS-posebni polk Varjagi (*SS-Sonder-Regiment 1 »Waräger«*; tudi *Varjag, Varjagov*) je bil enota, ustanovljena iz ruskih emigrantov v Srbiji in sovjetskih vojnih ujetnikov. Enota z močjo bataljona je septembra 1944 prišla v Kamnik, kjer je postala znana kot SS-lovski bataljon. Novembra/decembra istega leta je bil bataljon premeščen v Ljubljano, kjer je bil preoblikovan v polk. Februarja 1945 so bile posamezne

²⁵ Sergio Corbatti in Marco Nava, *Karstjäger!. Du SS-Karstwehr-Bataillon à la 24. Waffen-Gebirgs-Division der SS* (Saint-Martin-des-Entrées: Heimdal, 2009). Tone Ferenc, »Krasoslovec in jamar, polkovnik in zločinec,« *Goriški letnik: zbornik Goriškega muzeja: Juvančičev zbornik* 6 (1979): 191–216. Tone Ferenc, »Dva od njih so obglavili s sekiro. Okupatorjev zločin v Idrijskih Krnicah,« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 10 (1997): 517–50. Andrej Kranjc, »'Karstjäger' – Kraški lovci v času druge svetovne vojne,« v: *Kras in Brkini za radovedneže in ljubitelje*, ur. Jasna Fakin Bajec in Oto Luthar (Ljubljana, Nova Gorica: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2014), 115–17. Klemen Kocjančič in Marko Vidmar, »Kraški lovci,« *Vojnogodovinski zbornik* 30 (2007): 69–80. Klemen Kocjančič in Marko Vidmar, »Kraški lovci,« *Vojnogodovinski zbornik* 31 (2008): 89–100. Klemen Kocjančič in Marko Vidmar, »Kraški lovci,« *Vojnogodovinski zbornik* 36 (2009): 66–74. Rolf Michaelis, *Die Chronik der 24. Waffen-Gebirgs[Karstjäger]-Division der SS* (Erlangen: samozaložba, 1992). Marko Uršič, »Kraški lovci in zlom kobariške republike,« *Vojnogodovinski zbornik* 37 (2009): 51–54.

²⁶ Rudolf Pencz, *For the Homeland! The History of the 31st Waffen-SS Volunteer Grenadier Division: Danubian-Swabian Grenadier on the Danube and in Silesia* (Solihull: Helion & Company, 2002).

²⁷ »Der Kaukasische Waffen-Verband der SS,« pridobljeno 3. 3. 2016, <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Zusatz/SS/SSKaukasus.htm>.

čete in bataljoni vključeni v protipartizanski boj, primarno v Suhi krajini. Del polka se je umaknil na avstrijsko Koroško, pripadniki pa so bili ali vrnjeni v Jugoslavijo ali predani sovjetskim enotam, medtem ko se je del polka umaknil v Italijo, kjer je prišel pod britansko zaščito.²⁸

Bataljoni

5. SS-tankovskogrenadirski šolski in nadomestni bataljon (*SS-Panzergeraadier-Ausbildungs und Ersatz-Bataillon 5*) je bil enota Waffen-SS, garnizirana v Celovcu in ustanovljena leta 1940 v Münchnu kot *SS-Ersatz-Bataillon Westland*, nato pa maja 1943 preimenovana. Bataljon, ki je bil primarna šolska in nadomestna enota za 5. SS-tankovsko divizijo Wiking, je bil večkrat uporabljen v Sloveniji proti partizanom. Oktobra 1943 je bil bataljon premeščen v Ellwangen (Baden-Württemberg, Nemčija).²⁹

7. SS-gorski šolski in nadomestni bataljon (*SS-Gebirgsjäger-Ausbildungs und Ersatz-Bataillon 7*) je bil ustanovljen leta 1942 kot *SS-Gebirgsjäger-Ersatz-Bataillon Prinz Eugen* ter maja 1944 premeščen v Gradiško, od koder je sodeloval v bojih proti slovenskim partizanom. Primarno so rekruti prihajali iz (srbskega dela) Banata, a manjšina je bila tudi iz neposredne okolice (Italijani, Slovenci itd.); po zaključenem urjenju so bili poslani v 7. SS-prostovoljno gorsko divizijo Prinz Eugen.³⁰

11. SS-tankovskogrenadirski šolski in nadomestni bataljon (*SS-Panzergeraadier-Ausbildungs und Ersatz-Bataillon 11*) je bil bataljon, ki je bil ustanovljen decembra 1941 kot *Freiwillige-Ersatz-Bataillon* in nato februarja 1942 preimenovan v *Ersatz-Bataillon der Legionen*, nazadnje pa maja 1943 v zadnji naziv. Bataljon, garniziran v avstrijskem Gradcu in namenjen urjenju (nordijskih) rekrutov za 11. SS-prostovoljno tankovskogrenadirsko divizijo Nordland, je sodeloval v bojih proti slovenskim partizanom.³¹

500. SS-padalski bataljon (*SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500*) oz. njegovi ostanki (z močjo šibke čete), ustanovljen oktobra 1943, je prišel v Ljubljano konec maja ali v začetku junija po neuspelem desantu na Drvar. Bataljon je v Sloveniji (vmes so

²⁸ Gregor Kranjc, »Answering Vlasov's Call: Memory and Slovene Perceptions of the Osttruppen, 1945,« *East European Politics and Societies* 2 (2008): 249–69. Alexey Timofeev, *Splintered Wind. Russians and the Second World War in Yugoslavia* (Moscow: Modest Kolerov, 2014): 49–52.

²⁹ Tone Ferenc, »Okupatorjevi dokumenti o hajki na Gorenjskem 8. in 9. avgusta 1941,« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 10 (1971): 613–19. Tone Ferenc, »Množična vstaja na Gorenjskem decembra 1941,« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 12 (1971): 741–83. Georg Tessin, *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945. Vierzehnter Band* (Osnabrück: Biblio Verlag, 1980), 260, 261. Georg Tessin, *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945. Sechzehnter Band* (Osnabrück: Biblio Verlag, 1996), 57.

³⁰ Georg Tessin, *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939–1945: Dritter Band* (Frankfurt/Main: Verlag E. S. Mittler & Sohn, 1974), 84.

³¹ Tessin, *Sechzehnter Band*, 57.

se preselili tudi v Domžale) ostal le slaba dva meseca, nato pa je bil premeščen na baltsko fronto.³²

SS-stražarski bataljon Trst (*SS-Wachmannschaften Triest*) je bil ustanovljen konec leta 1943, ko je v Trst prispela *SS-Sonderkommando »Einsatz Reinhard«*, zadolžena za ustanovitev in vodenje uničevalnega taborišča v tržaški Rižarni. Bataljon je imel šest čet, sestavljenih iz hrvaških, slovenskih, italijanskih in ukrajinskih pripadnikov. Čete so bile razporejene v Rižarni in okolici, kjer so izvajale zavarovanje pomembnejših komunikacij.³³

Čete

3. četa SS-bataljona mrtvaških glav Mauthausen (*3. SS-Totenkopf-Sturmbann KZ Mauthausen*) je bila ena izmed stražarskih čet, zadolžena za nadzor jetnikov v delovnem taborišču Mauthausen na Ljubelju in tudi za nadzor bližnje okolice; taborišče je bilo ustanovljeno marca 1943. Predel taborišča, namenjen četi, je imel naziv *SS-Waffenlager*.³⁴

Poveljstvo Adria SS-polka Kurt Eggers (*SS-Standarte Kurt Egger, Kommando Adria*) je bilo vojnopropagandna enota *Waffen-SS*, nastanjena v Trstu od leta 1943 do konca vojne. Enota je z bojno-propagandnimi vodi (ki so delovali na Primorskem, Gorenjskem in v Ljubljani) ter različnimi publikacijami širila vojno propagando.³⁵

SS-poštna zaščita (*SS-Postschutz*; tudi *SS-Postschutzwache* – SS-poštna straža) je bila paravojaška organizacija, ustanovljena marca 1933 za zaščito poštnega transporta ter objektov in je bila del Rajhovskega poštnega ministrstva, nato pa je bila marca 1942 premeščena pod Splošno SS, kjer je dobila naziv SS-poštna zaščita. A že poleti istega leta so bile ustanovljene prve enote poštnih stražarjev v sklopu *Waffen-SS*. Poštna zaščita je v Slovenijo prišla že takoj po nemški okupaciji Slovenije. Poleti 1943 so bili poštni stražarji v Sloveniji združeni v dve četi *Waffen-SS*, v 17. in 18. četo Frontne pomoči Nemške rajhovske pošte – SS-vozni odred (*17., 18./Fronthilfe der Deutschen Reichspost – SS-Kraftfahrstaffel*), pri čemer je bila 17. četa razporejena na Gorenjskem in 18. na Spodnjem Štajerskem. Marca 1944 sta bili četi preimenovani v

³² Adolf Kunzmann in Siegfried Milius, *Die Fallschirmjäger der Waffen-SS im Bild. Die Geschichte der einzigen Luftlandeeinheit der Waffen-SS* (Osnabrück: ND Riesa, 2007). Rolf Michaelis, *Das Fallschirmjäger-Bataillon 500/600* (Berlin: samozaložba, 2004). Rüdiger W. A. Franz, *Kampfauftrag. »Bewährung«*. *Das SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500/600* (Martensrade: samozaložba, 2010).

³³ Ferenc, *Nemška policija*, 419.

³⁴ Tessin, *Sechzehnter Band*, 353. Janko Tišler in Jože Rovšek, *Mauthausen na Ljubelju. Koncentracijsko taborišče na slovensko-avstrijski meji* (Celovec: Slovenska prosvetna zveza, 1995).

³⁵ Ferenc, *Nemška policija*, 420. Eric Kaden, *Das Wort als Waffe. Der Propagandakrieg der Waffen-SS und die SS-Standarte Kurt Eggers* (Dresden: Winkelried-Verlag, 2009). Werner H. Krause, *SS-Standarte »Kurt Eggers«*. *Die Propagandaeinheit der Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg* (Stegen am Ammersee: Druffel & Vowinckel-Verlag, 2009). Jesse Russel in Ronald Cohn, *SS-Standarte Kurt Eggers* (Key Biscayne, FL: Transmedia Holding, 2015). Ingo Seidel, *Die SS-Standarte Kurt Eggers. Psychologische Kriegsführung 1943–1945* (Books on Demand, 2012).

1. in 2. četo SS-zaščitnega bataljona Nemške rajhovske pošte (*SS-Sicherungs-bataillon der Deutschen Reichspost*), še vedno pod okriljem Waffen-SS.³⁶³⁷

Ustanove

SS-častniška šola (*SS-Junkerschule Klagenfurt*) je bila ustanovljena novembra 1943 v Celovcu; po nekaterih virih naj bi častniški kadeti sodelovali v bojih proti slovenskim partizanom.³⁸

SS in Waffen-SS podčastniška šola Ljubljana (*SS- und Waffen-Unterführerschule Laibach*) je bila podčastniška šola Waffen-SS, ki se je jeseni 1943 preselila v Ljubljano iz Owinske pri Poznanju (nemško Posen-Treskau). Poleg urjenja podčastniških kandidatov za enote Waffen-SS je šola izvajala tudi urjenje pripadnikov Slovenskega domobranstva in sodelovala v bojih proti partizanom. Polnozasedena šola je dosegla velikost polka. Maja 1945 je zapustila Ljubljano in se odpravila proti Celovcu.³⁹

SS-bolnišnica Ljubljana (*SS-Lazarett Laibach*) je bila ustanovljena konec leta 1943, pri čemer so bili bolnišnični oddelki razporejeni po različnih stavbah v Ljubljani in na Bledu. Bolnišnica je bila evakuirana v začetku maja 1945.⁴⁰

Neobstoječe/neprirotne enote in ustanove

SS-motorizirana divizija Herman Göring (*SS-Mottorisierte-Division Herman Göring*) je ena izmed neobstojećih enot Waffen-SS, ki naj bi od septembra do oktobra 1943 delovala v Slovenskem primorju, Istri, Hrvaškem primorju, Gorskem kotarju in Žumberaku.⁴¹ Obstaja možnost, da je bilo to (do zdaj neznano) kodno ime ene izmed enot, ki so sodelovale v operacijah II. SS-tankovskega korpusa v Sloveniji in na Hrvaškem jeseni 1943.⁴²

SS-sanitetna šolska šola Maribor (*SS-Sanität-Ausbildungs-Schule Marburg*) je bila šola Waffen-SS, za katero je Tessin zapisal, da je bila nastanjena v slovenskem Mariboru. Glede na odsotnost slovenskih virov o tej ustanovi in na dejstvo, da je bila s saniteto Waffen-SS povezana Univerza v Marburgu, je utemeljeno sklepati, da je

³⁶ Michael Schweizer, *Der Postschutz und Postluftschutz im Dritten Reich und den besetzten Gebieten* (Berlin-Schönefeld: Morgana-Edition, 2014).

³⁷ Obstaja tudi možnost, da se je v Sloveniji nahajala SS-radijska zaščita (*SS-Funkschutz*), ki je bila prav tako sprva del Splošne SS (*Allgemeine-SS*), nato pa *Waffen-SS*. Zadolžena je bila za zaščito radijskih postaj in oddajnikov.

³⁸ Mitja Ribičič, »V dolini je zvonilo tako domače, slovensko ...« v: *Koroška v borbi. Spomini na osvobodilno borbo v Slovenski Koroški*, ur. France Petek (Celovec: Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške, 1951), 51. Tessin, *Vierzehnter Band*, 144.

³⁹ Tomaž Kladnik, *Slovenska partizanska in domobranska vojska. Od ustanovitve do konca 2. svetovne vojne* (Ljubljana: Defensor, 2006), 139, 140, 190–93. Tessin, *Vierzehnter Band*, 144.

⁴⁰ Lovro Šturm, ur. *Brez milosti. Ranjeni, invalidni in bolni povojni ujetniki na Slovenskem* (Ljubljana: Nova revija, 2000).

⁴¹ Ferenc, *Kapitulacija Italije*, 409. Raičević, *Pregled jedinica i štabova*, 352.

⁴² Di Giusto, *Operationszone Adriatisches Küstenland*, 80.

avtor zamešal dva različna Marburga (*Marburg an der Drau* in *Marburg an der Lahn*) in šolo pripisal Sloveniji.⁴³

Viri in literatura

Literatura:

- Benedik, Božo. »Nemški okupatorji v blejskih hotelih in vilah.« *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino* 36 (1988): 96–100.
- Corbatti, Sergio in Marco Nava. *Karstjäger!. Du SS-Karstwehr-Bataillon à la 24. Waffen-Gebirgs-Division der SS. Saint-Martin-des-Entrées*: Heimdal, 2009.
- Di Giusto, Stefano. *I reparti Panzer nell'Operazionijszone Adriatisches Küstenland (OZAK) 1943–1945 e le Panzer-Sicherungs-Kompanien in Italia. Panzer units in the Operationszone Adriatisches Küstenland (OZAK) 1943–1945 and the Panzer-Sicherungs-Kompanien in Italy*. Monfalcone: Editioni della Laguna, 2002.
- Di Giusto, Stefano. *Operazionijszone Adriatisches Küstenland: Udine, Gorizia, Trieste, Pola, Fiume e Lubiana durante l'occupazione tedesca 1943–1945*. Udine: Istituto Friulano per la Storia del Movimento di Liberazione, 2005.
- Dimitrijević, Bojan B. in Dragan Savič. *Oklopne jedinice na jugoslovenskom ratištu 1941–1945*. Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2011.
- Dobrich, Momcilo. *Belgrade's Best. The Serbian Volunteer Corps 1941–1945*. Bayside, NY: Axis Europa Books, 2001.
- Ferenc, Tone. »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 2 (1977): 77–99.
- Ferenc, Tone. »'Dva od njih so obglavili s sekiro'. Okupatorjev zločin v Idrijskih Krnicah.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 10 (1997): 517–50.
- Ferenc, Tone. »Krasoslovec in jamar, polkovnik in zločinec.« *Goriški letnik: zbornik Goriškega muzeja: Juvančičev zbornik* 6 (1979): 191–216.
- Ferenc, Tone. »Množična vstaja na Gorenjskem decembra 1941.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 12 (1971): 741–83.
- Ferenc, Tone. »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 11 (1976): 577–92.
- Ferenc, Tone. »Nemška policija v operacijski coni 'Jadransko primorje' 1943–45.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 1 (1977): 15–32.
- Ferenc, Tone. »Nemški okupator v Ljubljani.« *Ljubljana v ilegali. 4. Do zloma okupatorjev.*, ur. Vladimir Krivic, 187–229. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1970.
- Ferenc, Tone. »Okupatorjevi dokumenti o hajki na Gorenjskem 8. in 9. avgusta 1941.« *Borec: revija za zgodovino, literaturo in antropologijo* 10 (1971): 613–19.
- Ferenc, Tone. *Kapitulacija Italije in narodnoosvobodilna borba v Sloveniji jeseni 1943*. Maribor: Založba Obzorja, 1967.
- Franz, Rüdiger W. A. *Kampfauftrag: 'Bewährung'. Das SS-Fallschirmjäger-Bataillon 500/600*. Martensrade: samozaložba, 2010.
- Kaden, Eric. *Das Wort als Waffe. Der Propagandakrieg der Waffen-SS und die SS-Standarte Kurt Eggers*. Dresden: Winkelried-Verlag, 2009.
- Kane, Steve. »Waffen-SS Forces in the Balkans. A Checklist.« *World War II Journal* 7 (2008): 3–9.
- Kladnik, Tomaž. *Slovenska partizanska in domobranska vojska. Od ustanovitve do konca 2. svetovne vojne*. Ljubljana: Defensor, 2006.
- Klanjšček, Zdravko et al., ur. *Narodnoosvobodilna vojna na Slovenskem 1941–1945: Tretja izdaja*. Beograd in Ljubljana: Vojaški zgodovinski inštitut v Beogradu, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, 1978.
- Kocjančič, Klemen in Marko Vidmar. »Kraški lovci.« *Vojnozgodovinski zbornik* 30 (2007): 69–80.

⁴³ Tessin, *Sechzehnter Band*, 353.

- Kocjančič, Klemen in Marko Vidmar. »Kraški lovci.« *Vojnogodovinski zbornik* 31 (2008): 89–100.
- Kocjančič, Klemen in Marko Vidmar. »Kraški lovci,« *Vojnogodovinski zbornik* 36 (2009): 66–74.
- Kranjc, Andrej. »Karstjäger – Kraški lovci v času druge svetovne vojne.« V: *Kras in Brkini za radovedneže in ljubitelje*, ur. Jasna Fakin Bajec in Oto Luthar, 115–117. Ljubljana in Nova Gorica: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2014.
- Kranjc, Gregor. »Answering Vlasov's Call. Memory and Slovene Perceptions of the Osttruppen, 1945.« *East European Politics and Societies* 2 (2008): 249–69.
- Krause, Werner H. *SS-Standarte 'Kurt Eggers'. Die Propagandaeinheit der Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg*. Stegen am Ammersee: Druffel & Vowinckel-Verlag, 2009.
- Kumm, Otto. *7. SS-Gebirgs-Division 'PRINZ EUGEN' im Bild*. Osnabrück: Munin-Verlag, 1983.
- Kumm, Otto. *Prinz Eugen. The History of the 7. SS-Mountain Division 'Prinz Eugen'*. Winnipeg, Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 1995.
- Kunzmann, Adolf in Siegfried Milius. *Die Fallschirmjäger der Waffen-SS im Bild. Die Geschichte der einzigen Luftlandeeinheit der Waffen-SS*. Osnabrück: ND Riesa, 2007.
- Landwehr, Richard. *Steadfast Hussars. The Last Cavalry Divisions of the Waffen-SS*. Brookings in Oregon: Siegrunen, 2001.
- Lannoy, François de. *Les Cosaques de Pannwitz 1942–1945*. Bayeux: Heimdal, 2000.
- Lehmann, Rudolf. *The Leibstandarte III*. Winnipeg, Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 1990.
- Lepre, George. *Himmler's Bosnian Division. The Waffen-SS Handschar Division 1943–1945*. Atglen, PA: Schiffer Publishing, 1997.
- Lexikon der Wehrmacht. »1. Kosaken-Kavallerie-Division.« Pridobljeno 3. 3. 2016. <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/Kavalleriedivisionen/1KosKavDiv-R.htm>.
- Lexikon der Wehrmacht. »2. Kosaken-Kavallerie-Division.« Pridobljeno 3. 3. 2016. <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/Kavalleriedivisionen/2KosKavDiv-R.htm>.
- Lexikon der Wehrmacht. »Der Kaukasische Waffen-Verband der SS.« Pridobljeno 3. 3. 2016. <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Zusatz/SS/SSKaukasus.htm>.
- Logusz, Michael O. *Galicia Division. The Waffen-SS 14th Grenadier Division 1943–1945*. Atglen, PA: Schiffer Military History, 1997.
- Melnyk, Michael James. *To Battle. The History and Formation of the 14th Waffen SS Grenadier Division; 2nd updated edition*. Solihull: Helion & Company, 2007.
- Michaelis, Rolf. *Das Fallschirmjäger-Bataillon 500/600*. Berlin: samozaložba, 2004.
- Michaelis, Rolf. *Die Chronik der 24. Waffen-Gebirgs[Karstjäger]-Division der SS*. Erlangen: samozaložba, 1992.
- Newland, Samuel J. *Cossacks in the German Army*. Carlisle, PA: US Army War College, 1991.
- Pencz, Rudolf. *For the Homeland! The History of the 31st Waffen-SS Volunteer Grenadier Division. Danubian-Swabian Grenadier on the Danube and in Silesia*. Solihull: Helion & Company, 2002.
- Raičević, Gorčin. »Pregled jedinica i štabova nemačke kopnene vojske u Jugoslaviji 1941–1945.« *Vojnoistorijski glasnik* 2 (1967): 337–56.
- Redžić, Enver. *Muslimansko autonomaštvo i 13. SS divizija. Autonomija Bosne i Hercegovine i Hitlerov Treći Rajh*. Sarajevo: Svetlost, 1987.
- Ribičič, Mitja. »V dolini je zvonilo tako domače, slovensko ...,« V: *Koroška v borbi. Spomini na osvobodilno borbo v Slovenski Koroški*, ur. France Petek, 51–52. Celovec: Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške, 1951.
- Russel, Jesse in Ronald Cohn. *SS-Standarte Kurt Eggers*. Key Biscayne, FL: Transmedia Holding, 2015.
- Schweizer, Michael. *Der Postschutz und Postluftschutz im Dritten Reich und den besetzten Gebieten*. Berlin-Schönefeld: Morgana-Edition, 2014.
- Seidel, Ingo. *Die SS-Standarte Kurt Eggers. Psychologische Kriegsführung 1943–1945*. Books on Demand, 2012.
- Sever, Franc. *Past na Menini planini. Kako smo prelisicili XIV. SS-divizijo Galizien na Menini planini*. Ljubljana: Forma 7, 2010.
- Sulejmanpašić, Zija. *13. SS divizija 'Handžar'. Istine i laži*. Zagreb: Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske Preporod, 2000.

- Šturm, Lovro ur. *Brez milosti. Ranjeni, invalidni in bolni povojni ujetniki na Slovenskem*. Ljubljana: Nova revija, 2000.
- Tessin, Georg. *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939-1945. Sechzehnter Band, Teil 3: Wehrkreise XVII, XVIII, XX, XXI und besetzte Gebiete Ost und Südost*. Osnabrück in Biblio Verlag, 1996.
- Tessin, Georg. *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939-1945. Vierzehnter Band*. Osnabrück in Biblio Verlag, 1980.
- Tessin, Georg. *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939-1945. Sechzehnter Band*. Osnabrück, Biblio Verlag, 1996.
- Tessin, Georg. *Verbände und Truppen der deutschen Wehrmacht und Waffen-SS im Zweiten Weltkrieg 1939-1945. Dritter Band*. Frankfurt/Main: Verlag E. S. Mittler & Sohn, 1974.
- Tieke, Wilhelm in Friedrich Rebstock. *Im letzten Aufgebot. Die 18. SS-Freiwilligen-Panzer Grenadier-Division Horst Wessel*. Überarbeitete, zusammengelegte 2. Auflage. Coburg: Nation Europa Verlag, 2000.
- Tieke, Wilhelm. *Im Feuersturm letzter Kriegsjahre. II. SS-Panzerkorps mit 9. und 10. SS-Division 'Hohenstaufen' und 'Frundsberg': 2. verbesserte Aufl.* Osnabrück: Munin Verlag, 1978.
- Tieke, Wilhelm. *Tragedy of the Faithful: A History of the III. (germanisches) SS-Panzer-Korps*. Winnipeg, Manitoba: J. J. Fedorowicz Publishing, 2001.
- Timofeev, Alexey. *Splintered Wind. Russians and the Second World War in Yugoslavia*. Moscow: Most Kolerov, 2014.
- Tišler, Janko in Jože Rovšek. *Mauthausen na Ljubelju. Koncentracijsko taborišče na slovensko-avstrijski meji*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza, 1995.
- Truppenkameradschaft, izd. *'Im gleichen Schritt und Tritt': Dokumentation der 16. SS-Panzer Grenadier Division 'Reichsführer-SS'*. München: Schild-Verlag, 1998.
- Uršič, Marko. »Kraški lovci in zlom kobariške republike.« *Vojnogodovinski zbornik 37* (2009): 51–54.
- Wegner, Bernd. »Auf dem Wege zur pangermanischen Armee. Dokumente zur Entstehungsgeschichte des III. («germanischen») SS-Panzerkorps.« *Militärgeschichtliche Mitteilungen 2* (1980): 101–36.

Klemen Kocjančič

AN OVERVIEW OF THE WAFFEN-SS UNITS AND ESTABLISHMENTS IN THE
SLOVENIAN TERRITORY DURING WORLD WAR II

SUMMARY

The article offers a basic overview of the Waffen-SS military units and establishments that were active during the World War II in the territory of modern-day Slovenia as well as the areas in neighbouring countries, where Slovenian partisans were present. Although Waffen-SS did not take part in the occupation of Slovenia during the April War, some Waffen-SS arrived soon afterwards. The largest influx of Waffen-SS military units and establishments took place after the Italy had surrendered; at that point, the Slovenian territory saw the establishment and reorganisation of multiple Waffen-SS divisions which fought against the partisans. The Waffen-SS units were present in the entire Slovenian territory, ranging in size from companies up to and including corps. It is interesting that some of the Waffen-SS units in Slovenia were composed of foreign (non-German) personnel.